

Háttéranyag a Költségvetési Tanács törvényjavaslatokról készített becsléseihez

A Költségvetési Tanács (KT) a takarékos állami gazdálkodásról és a költségvetési felelősségről szóló 2008. évi LXXV. törvény (KF tv.) 7. § (2) bekezdésének d) pontja alapján számszerű becslést (költségvetési hatásvizsgálatot) készít „...*minden olyan, az Országgyűlés által tárgyalt törvényjavaslat költségvetési hatására vonatkozóan, amely külső tételek alakulására befolyással lehet*”. Minden más – tipikusan a költségvetési belső tételeket szabályozó – törvényjavaslat esetében a KT-nak nincs kötelezettsége önálló becslés publikálására¹, de annak készítéséről saját mérlegelése alapján dönthet. A törvény értelmében a KT 2011. január 1-jétől köteles a törvényjavaslatokhoz kapcsolódóan költségvetési hatásvizsgálatokat készíteni, azonban eddigi gyakorlatát követve², a 2010. év második felében beterjesztett egyes törvényjavaslatokról is állást kíván foglalni.

A KF tv. hatályos rendelkezései alapján alapvetően a törvényjavaslatok benyújtójának kell minden esetben részletes és megalapozott elemzést mellékelni a szabályozás megváltozásának költségvetési hatásairól.³ A benyújtott javaslatokhoz azonban a KT is készít(het) hatásvizsgálatokat. A törvény kijelölte munkamegosztási logika alapján a KT független és pártatlan számszaki becslései a parlamenti vita során egyfajta ellenőrzési lehetőséget, viszonyítási pontot nyújtanak mind a döntéshozók, mind a nyilvánosság számára a benyújtó (legtöbb esetben a kormány) által előterjesztett becslések értékeléséhez. Az alternatív becslés közlésének, illetve a számítások összevethetőségének a külső tételek esetén különös jelentősége van, mert ennek alapján lehet megalapozottan vizsgálni, hogy a javaslat teljesíti-e a törvényben előírt kötelező ellentételezési szabályt⁴, avagy sem.

A KF tv. továbbá meghatározza a költségvetési hatásvizsgálatok kötelező tartalmi elemeit. Ennek jegyében a becslésnek be kell mutatnia a javaslat közvetlen, illetve közvetett hatásait is. Ez utóbbi – más szóval dinamikus – hatásokat befolyásolják a gazdasági szereplők viselkedésére vonatkozó feltételezések, valamint a szabályozási változás tovagyűrűző makrogazdasági hatásai is. Az elemzést nem csak a folyó évre vonatkozó (rövid távú) hatásokra korlátozva, hanem középtávú, minimum 4 teljes költségvetési évet felölelő keretben kell elkészíteni, ami jobban szolgálja a költségvetési fenntarthatósággal kapcsolatos szempontok érvényesülését. A számszerű becsléseket mindig egy jól definiált makro-fiskális alappályához kell viszonyítani. Ennek a szerepét a KT gyakorlatában a félévente a parlamenti ülésszakokat megelőzően publikálandó 5 éves technikai

¹ Lásd KF tv. 7. § (2) szakasz e) pont.

² A KT korábban is több alkalommal döntött úgy, hogy a törvényben megszabott határidőnél hamarabb kezdi ellátni bizonyos feladatait. Ennek megfelelően véleményezte 2009 őszén a 2010. évi költségvetési törvényjavaslatot (itt elég lett volna a 2011. évvel kezdeni a sort), valamint tett közzé már 2010 tavaszán 5 éves technikai kivetítést (ilyen elemzést elég lett volna 2010. július 1-től készíteni).

³ A 2010. január 1-től hatályos 5. § (1) bekezdése értelmében „A jogszabályok előkészítése során előzetes költségvetési hatásvizsgálat elvégzésével az előkészítőnek fel kell mérni a szabályozás költségvetésre gyakorolt várható hatásait.” ; a 6. § (2) bekezdése értelmében „(2) Az Országgyűlés döntéseinek megalapozott költségvetési hatásvizsgálaton kell alapulniuk.” és a 6. § (4) bekezdése szerint „valamennyi jogszabálytervezethez csatolni kell a költségvetési hatásvizsgálat lényeges megállapításait és eredményeit.” Fontos hangsúlyozni, hogy ez egyáltalán nem jelentett új követelményt a magyar jogi rendben, ugyanis a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 18. § (1) bekezdése már több mint két évtizede előírta, hogy „a jogszabály megalkotása előtt - a tudomány eredményeire támaszkodva - ...meg kell vizsgálni a szabályozás várható hatását és a végrehajtás feltételeit.”

⁴ Lásd KF tv. 6. § (2) szakasz b) pont.

kivetítés fogja betölteni. Ezen kívül a hatásvizsgálatnak tartalmaznia kell a becslés alapjául szolgáló módszertant és feltételezéseket.

Végezetül érdemes kiemelni, hogy a KT hatásvizsgálatai csak a költségvetési hatásokkal foglalkoznak, és nem vizsgálják a javasolt változtatás gazdaság- és társadalompolitikai irányát és célszerűségét. Így például a KT arról nem fog állásfoglalást közölni, hogy egy, az állam által garantált vállalkozói hitelek növelését célzó program alkalmas eszköz lehet-e a gazdasági növekedés beindítására, vagy más fontos gazdaság- illetve társadalompolitikai cél elérésére. Ugyanakkor véleményezni fogja a testület azt, hogy egy ilyen program költségvetési hatásai teljes körűen szerepelnek-e a középtávú költségvetési tervszámokban. Ezen kívül a KT t arról is tájékoztatni fogja az Országgyűlést és a nyilvánosságot, hogy a saját becslései alapján a szóban forgó törvényjavaslatok összhangban vannak-e a számszerű fiskális szabályokkal, illetve a külső tételek esetében a kötelező ellentételezés szabályával.